

gemeene genade...
"oefening"
"ORDOET". Maar
erd, dat wat zic
geen genade i
hebben dus ev
Es de algeme
neeren dat hij
is schrift toone
liffen dergene
uldigd zijn; wa
zoals het onde
alle kanten o
ar eens met d
digheden.

K. S.

ch Kerkblad" ge
geleden schreef
ing doet hij da

er vandaag vo

ag", maar; "van
riesch Kerkblad
wel wilde, maar
veldkamp moge
e is van wat h
felten. Feit is
oor Chamberla
icht heb, samen
aangeboden het
is dit trouwen
dering kwam zo
rder komen zo
te doen is (n
t op schrift
l, daaraan ga
te" weergave van
ij roept aan he

s, mijne hee

ren vergeten.
deze verzuiming
n het meervoud
eeren!

K. S.

B.

ontvangen:

T. f. 3.—; Fam.
250; S. M. f. 5.—;
L. S. f. 10.—; N. N.

e laatste betref
oorlaats betref
eff bijeengebracht

J. H. v. d. W. is
bijschrift: „Kans
eten Gods gemeen
wij ook voor heb

dus de ontvangst

DER. Giro 127278.

ERKEN

me in „De Reformatie”

Gereformeerden
er, het wordt on
gaan. De Cineac
kt was voor ons
aerden bioscoop
t, maar verfilmd
k kwam dan ne
r bijzaak.
eze maening toe
ss. Toch hield de
nt dat Cineac op
op.
ie, dat de Cineac
opend was. Toen
ierzaam maakte,
de aandacht van
erigens moest d
rkeerd was naar
en.

ad m'n bedoeling
de Cineac nooit
kon zijn. En de
et gelijk.
il j.l. vermeldde
in kleuren: Eng
En nieuwe film
De Juffrouw gaat

Klaveren—Tenet
ampioenschappen
eeld, o. Chr. Bond
ance, Prins Bern
ue. Een vrolijke

Een advertentie van 11 Aug. j.l. toont, dat de ontwikke-
ling zich doorzet. De hoofdzaak is al niet meer „Ver-
filmd Wereldnieuws”, thans wordt gemeld, dat in
Cineac Damrak op veelvuldig verzoek vertoond wordt:
De mooiste kleurenfilm, die ooit gemaakt werd, n.l.
Cucaracha. Over den inhoud wordt verder niet ge-
sproken. Slechts een weemoedig meisjeskopje wekt ver-
moedens. Verder: ons uitgebreid journaalprogramma.
(Dit staat nu in kleine letters). Een interessante sport-
film. En een vrolijke tekenfilm in kleuren.

In Cineac Breestraat vindt u: Avonturen in de Groot-
stad, een meesterwerk van Walt Disney. Verder, weer
in kleine letters: 30 interessante actualiteiten. En dan
in vette letters: Een kostelijke comédie. Buster Keaton
als Goochelaar.

In één onzer bladen van 13 October j.l. weer 2 Cineac-
advertenties volgens bovenstaand recept. Maar ook in
dit nummer als klap op den vuurpijl een groote adver-
tentie van City. Deze bioscoop, zoo leest men, prolangeert
de prachtfilm: Vadersje Langbeen, bewerkt naar het
bekende boek van Jean Webster en het toneelstuk van
Jaap v. d. Poll. Regie: Friedrich Zelnik. In de hoofd-
rollen: Lily Bouwmeester, Paul Storm, Emma Morel.
Duizenden hebben ons theater bezocht en genoten van
deze groote amusementsfilm. Op ons toneel: Een eerste
klas variëte-attractie.

Het verschil tusschen dit Christelijk blad en de niet-
Chr. Pers is in zake bioscoop-advertenties nog slechts
gradueel.

Wordt dit alles nu slechts „kaufmannisch” gezien?
Als onze dagbladen willen zijn, wat zoo dikwijls ge-
propageerd wordt: dagblad voor het Christelijk gezin,
zal een Redactie m.i. wat bovenstaande advertenties
betreft, zich hebben te herzien.

Ik dank u voor de verleende plaatsruimte.

Zwijndrecht, Rott. weg 106d. W. VAN VEELN.

Naschrift. Met toestemming van den schrijver
werden enkele details onvermeld gelaten. De Cineac
blijkt inderdaad haar karakter prijs te geven; niet-
christenen hebben van christenen weinig verstand. En
het wordt hun ook wel eens moeilijk gemaakt het te
krijgen. K. S.

Hooggeleerde Heer Redacteur.

Wij lasen in een vorig nummer van „De Reformatie”
onder het hoofd „Kerknieuws”: bedankt voor Amster-
dam-Zuid, Ds Sillevius Smitt van Semarang. Dit stond
onder H.V. Met belangstelling was naar dit antwoord
uitgezien en het werd verwacht.

Evenwel, wij wachten toch nog wat anders. Moet hier
Ds Sillevius Smitt niet spreken? In feite is toch een
roeping uit H.V. een belediging voor een Geref. V.D.M.
Kerkrechtelijk is zulk een roeping toch onaanvaard-
baar. Zou u, Hooggeleerde Redacteur, onder deze vraag
een antwoord willen geven? U zult waarschijnlijk velen
met mij daardoor zeer verplichten.

Met hoogachting

Uwe J. STOMP.

Zeist, 25 October 1938.

Naschrift. Ook ik meen, dat Ds S. S. goed
zal doen zich te verklaren. In het orgaan der „beroopen-
de” gemeente stond, dat na rijp beraad gehandeld was.
K. S.

OPVOEDING EN ONDERWIS

Een nieuw pleidooi voor „de” vereenvoudigde
spelling.

II.

Grooter contrast dan tusschen zijn taal filosofie
en de axioma's der Vereenvoudigers is dan ook,
op dit gebied, moeilijk te vinden. En dat spreekt
ook gansch vanzelf voor hem die gezien heeft,
hoe duidelijk dezen het spoor volgen, in de Oud-
heid gewezen door de verklaarde tegenstanders van
de physis-leer.⁷⁾

Deze organische taalbeschouwing nu verloochent
zich allermint in Bilderdijk's theorie van het
grammatisch geslacht, zooals hij die breed uiteen-
zet in zijn „Verhandeling over de Geslachten der
Naamwoorden in de Nederduitsche Taal”.⁸⁾ Men
mag zich hiervan niet met een oolijke opmerking
afmaken, maar moet, wil men Bilderdijk recht
laten wedervaren, onverschillig welk standpunt
men zelf inneemt, deze theorie opnemen met den-
zelfden ernst als waarmee ze zich aandient.

In de Voorrede van dit geschrift vinden we al
dadelijk de gedachte uitgesproken, dat afzonder-
lijke behandeling der taalgeslachten eigenlijk be-
teekent het afrukken van een lichaamslid: in zóó
levend verband staan de genera met het overige
van het „volkomen samenstel” dat we taal noe-
men.⁹⁾

Aan de behandeling van zijn onderwerp laat
Bilderdijk dan ook voorafgaan, als vereischt, een
kort overzicht van de algemeene grondbeginselen
der taal.

Hoe gaat hij nu te werk? Als taalwaarnemer?
Het lijkt er al heel weinig op! Veeleer als wijs-
geerig systematicus. Iedere bladzijde leert het. Maar
laat ons, om niet te lang te worden, een enkel
citaat geven. Hij heeft bij zekeren auteur de stel-
ling gevonden, „dat de uitgang des woords, (voor
zoo verre hij naamlijk in de vorming bepalende is)
het geslacht het zij geeft, het zij aanwijst”. Over

deze, door hem als juist erkende, bewering zegt
hij dan: „De waarneming hiervan is voor den ge-
meenen spraakleeraar; maar de Filosofische ken-
ner der spraak, die hetgeen hij weet, in de oor-
zaken weet, moet mij deze Waarneming niet zeg-
gen, maar a priori voortbrengen.”¹⁰⁾

In het door Kluit ontworpen systeem der
grammatische geslachten ontdekt hij veel goeds,
maar: „ook het volkomenst systeem, op die
wijze van achteren opgemaakt, hangt geheel
van de data (= feitelijke gegevens D.) af, waarop
het rust; en, zoo het voor het praktisch gebruik
nuttig, voor den leerling gemakkelijk en aangenaam,
voor de wetenschap-zelve bevorderend is; men
mag twifelen, of het in een vak als dit, wel ooit
tot die hoogte van reinheid en klaarheid te bren-
gen zij, die eene volkomen bevrediging van het
verstand uit kan werken, is het niet, dat het
ware en van alles redengevend begin-
sel, van elders ontdekt en aangenomen,
het toelichte, en, daar het de gevestigde al-
gemeene regels verslert, te gelijk hunne uit-
zonderingen of gants doe verdwijnen, of
als onverdergbare misbruiken erkennen doe, die
men thands, of eenmaal te stevig geworteld
zijnde, dulden, of, kan men het, uitroeien
moet, maar die geene regelmaat breken.” (Spa-
tiëring van mij, D.)

Zoo oordeelt niet de „inconsequente Taalmees-
ter” (gelijk de Heer Buitendijk met weinig piëteit
zijn leidsman kapittelt), maar de filosoof, wien
de taal „waarlijk wijsgeerig” en „Logisch in zich-
zelve” is¹¹⁾, die ook bij het grammatisch geslacht
taalbederf constateert en dit bederf bestrijden wil
door opstelling en voorzichtige toepassing van een
wijsgeerig systeem.

Of we goed doen met Bilderdijk op dezen weg
te volgen, is een vraag die thans niet aan de orde
is. Als maar vast staat: dat deze methode de
scherpste veroordeeling inhoudt van de Kollé-
wijniaansche beginselen en tevens, dat ze nooit mag
worden losgemaakt van heel Bilderdijk's wijsgeerig
denken.

We noemden zooeven zijn gelijkstelling van de
taal met de „Reden”. Met dit begrip staan we
midden in zijn ideeënwereld. Men leze daarover
Bavinck's studie na.¹²⁾ Ten overvloede worde ge-
wezen op Bilderdijk's diepgewortelde overtuiging
van de ontreddering der taal als gevolg van
„mensen val: „Gij, die... in wangeluid ont-
aardde; verduisterd als hun brein, verdorven als
hun hart...”¹³⁾ Reeds het feit van de taalverbaster-
ring, hier beleden, ginds geloofend, schept een
onverzoenlijke tegenstelling tusschen Bilderdijk's
leer en de richtinggevend gedachten der Vereen-
voudigers.

Wil men nog een voorbeeld, dan denke men aan
zijn voorkeur voor een zooveel mogelijk op woord-
afleidende berustende spelling. Kan het dwazer in
Vereenvoudigersoogen?

Bilderdijk te proclameeren tot Kolléwijn's Jo-
hannes den Dooper is onwetenschappelijk en ook
uit anderen hoofde niet verantwoord.

Of het dan niet waar is, dat hij soms over volks-
taal, taalregeling, spelwijze dingen zegt, die den
Vereenvoudiger kunnen bekoren? Zonder twijfel.
Even waar als het is, dat Bilderdijk, zingend van
de vrijheid der poëzie en de opperheerlijkheid van
het dichtelijk gevoel, soms accoorden aanslaat,
die schijnen te preludeeren op het nieuw geluid
van '80.

Men heeft hem wel, zij het onder reserves, tot
een voorlooper van deze beweging verklaard.
Kloos o.a. deed het in zijn bloemlezing. Maar
Verweij zag het beter: „Wien wij niet konden
zetten was Bilderdijk”.¹⁴⁾ Het zou dan ook een
weinig critisch denken verraden, als men met
behelp van een aantal sterk Romantisch gekleurde
ontboezemingen van Bilderdijk poogde aanneme-
lijk te maken, dat zijn poëtische beginselen zoo
„gaaf” en „modern” waren, dat slechts inconse-
quentie en traditiemacht hem beletten een negen-
tiende-eeuwsch „Tachtiger” te zijn.

We trokken de parallel niet op goed geluk! De
principiële verwantschap van de Vereenvoudigers
met de mannen van '80 is door de eersten te duide-
lijk gemaakt dan dat wij haar behoeven te be-
wijzen.¹⁵⁾ En daarom is het al even onverant-
woord, of men deze dan wel gene groep wil steu-
nen met het gezag van zijn Titanenfiguur, onder
miskennen van zijn profetischen strijd tegen alle
ongodisterij, zooals hij het placht te noemen.

En toch, er liggen aanleidingen tot misverstand.
In de eerste plaats kenmerken Bilderdijk's uitingen
zich meestal niet door evenwichtigheid. Als hij
ziek van zenuwen een vijand aanvielt, weegt hij
niet angstvallig de zwaarte van zijn woorden. Het
rationalistische van den tijdgeest ten bloede toe
bestrijdend slaat hij dikwijls over in een tegen-
gesteld uiterste. Hij is een man van uitersten.

„Wanneer hij (het) conventionele loslaat — al-

10) Pg. 19.

11) Pg. 119.

12) Pg. 124/5 (vgl. aant. 3).

13) Kompl. Dichtw. XIV, pg. 75.

14) Inl. tot de nieuwe Nederl. Dichtk. 4, A'dam,

1914, pg. 62.

15) B.v. De Vooy's, Verz. Taalk. Opst. I. Groningen,
1924, pg. 207. Zie over dit belangrijke punt Wille, Taal-
bederf door de School van Kolléwijn,
A'dam, 1935, pg. 27 vlg.

dus Kolléwijn in zijn biografie — is het niet om
eenvoudig en naar waarheid weer te geven, wat
zijn kunstenaarsziel trof, maar om zich te buiten
te gaan aan bandeloze overdrijving.”¹⁶⁾ Of ook
sommige van zijn protesten tegen rationalistische
taalpedanterie in dit licht moeten worden be-
oordeeld?

Maar dan: wie Bilderdijk Calvinist noemt, heeft
daarmee waarlijk niet alles gezegd. In sommige
opzichten is hij Romanticus. Met Kant's afbrekende
kritiek op de rede gaat hij ten minste één mijl
mede. Voor Leibnitz heeft hij opmerkelijke sym-
pathie. Het stoffelijke waardeert hij dikwijls slechts
als allegorie. De louter geestelijke schepselen staan
volgens hem Gode nader dan menschen van vleesch
en bloed. De harmoniegedachte overspant hij zón-
der twijfel.¹⁷⁾

Over de gemeenschap van 's menschen ziel met
God spreekt hij af en toe in bewoordingen die
Panthetistische sentimenten kunnen streelen:

„tot ik van mij-zelv’, geheel mijn ik, vervall’;

In U, in Christus leve, en heel mijns-zelfs

(vergele,

Met Jezus samensmelt in 't Zelfgenoegzaam Al!”¹⁸⁾

Het is dan ook volstrekt niet zóó, alsof de Calvi-
nistische bestrijders van het Kolléwijnianisme „het
godsdienstig en staatkundig deel van zijn geestelijke
erfenis” onverkort handhaven (zooals de woorden
van den Heer B. doen veronderstellen) om slechts
ten aanzien van zijn taalkundige denkbeelden zeker
voorbehoud te maken. Daarvoor is Bilderdijk te
veel systematisch denker. Zijn taalbeschouwing,
gegroeid met en uit heel zijn wijsgeerig denken,
trekt haar sappen ook uit Romantischen grond.
Dit te vergelijken is even onjuist als in Bilderdijk zijn
oortmoedig buigen voor het Schriftgezag voorbij
te zien.

Om deze redenen achten we het onjuist, als de
Heer B. van Bilderdijk's wijsgeerig gedachtencom-
plex die linguïstische opvattingen isoleert, welke
hem terecht of ten onrechte verwerpelijk voor-
komen.

Noodig is een onbevooroordeelde en grondige
studie van Bilderdijk's taal filosofie in haar samen-
hang met zijn veelomvattend wijsgeerig-dichterlijk
denken. Zulk een studie zal ons — dit durven we
wel te voorspellen — leeren, dat hij evenmin een
te vroeg geboren Vereenvoudiger was, als de
bouwheer eener Calvinistische linguïstiek.

Hiermede is allermint uitgesproken, dat zijn
Titanenarbeid op het gebied der taalwetenschap
voor ons geen principiële betekenis zou hebben.

Het artikel van den Heer B. moge ons in zijn
conclusies omtrent Bilderdijk niet bevredigen, het
wekt weer belangstelling voor „den groten taal-
geleerde, die tevens Calvinist was” (zooals de Heer
B. hem niet oneigenaardig noemt) en dat op zich-
zelf reeds heeft waarde.

Overigens spreekt het vanzelf, dat de hoofd-
strekking van genoemd opstel door deze onze be-
denkingen niet direct wordt aangetast. Zij vereischt
een afzonderlijke bespreking.

K.

R. J. D.

16) A'dam 1891, dl II, pg. 481.

17) Vgl. de genoemde studie van Bavinck en een artikel
van Prof. coll. M. C. Nieuwborn O. P. in het gedenkboek
Mr Willem Bilderdijk, A'dam, 1906, pg. 99 vlg.

18) Kompl. Dichtw. V, pg. 277.

IPERSSCHOUWT

Het zout der aarde.

Dhr J. Tigchelaar vertelt in „De School met den
Bijbel”, gelezen te hebben in een propagandageschrijftje
ten dienste van het openbaar onderwijs:

„De Openbare School is het zout der aarde, de
bederfwerende, die, doordat zij niet haat, maar ver-
draagt, niet verstoot, maar in zich opneemt elk
schepsel — hetzij Jood of Griek — de diepere zin
van Jezus' leer in zich sluit.”

Een nieuwe eigenschap van het zout dus: „schepselen
in zich opnemen”.

Teksten krijgen.

Ds D. Zemel spreekt over het motief van „teksten krij-
gen”, gelijk dat in „Om Stons wil” door Ds C. de Kruijk
van Kamerik nog weer eens aan de orde gesteld wordt.
Hij schrijft in „Gorkumsche Kerkbode”:

Allereerst wordt mij kwalijk genomen, dat ik zulke
hatedijke woorden gebruik, als: waigen van zulk gedoe
enz., te meer daar zij gebruikt werden ter bestrijding
van een predikant. Ach, ik geloof niet, dat wij als
het gaat om voor ons Christenvolk zeer gevaarlijke
zonden, die openlijk worden aangeprezen, heel liefjes
hebben te doen. Dan mogen wij gerust naspreken de
harde woorden van de Schrift over afgodendienst en
eigenwillige godsdienst. En hoe verantwoordelijker
de positie van iemand is, die zondigt met de Schrift
en hoe meer kans iemand heeft om rustig die Schrift
te kunnen bestudeeren, des te scherper mag ook ons
woord zijn.

Het probleem stelt Ds Zemel wederom alzoo:

Het ging over de doodnuchtere vraag, of de Heilige
Geest Zijn Woord gebruikt dwars tegen de betekenis